

נשות הכותל

המטרות:

- א. להבין על מה הסכסוך, ולנקוט עמדה
ב. לפתוח פתח לנושא של יחסי יהודים בארה"ב ובעולם עם ישראל.

שיעור ראשון: מידע ונקיטת עמדה

לכתוב על הלוח: "נשות הכותל".

* מי הן? מה אתם יודעים עליהן?

* איסוף מידע מהחניכים. המנחה יוסיף על מה שנאמר, לפי החומר שלמטה, ויפרוש את כל הסיפור.

נשות הכותל

לפי יאיר אטינגר, בגוגל, "הארץ", 10.4.13

בארה"ב, שלושת הזרמים הדתיים העיקריים היהודיים הם הרפורמי, הקונסרבטיבי והאורתודוקסי. הזרם הרפורמי הוא הגדול ביותר. האורתודוקסים שומרים על המיצוות כפי שהיו בעבר, בלי לסטות מהן. הרפורמים והקונסרבטיבים עשו שינויים רבים- גם בתוכן הכתוב וגם במצוות ובמנהגים. בין הנשים והגברים יש שוויון מלא: התפילות מעורבות, ללא מחיצות; נשים קוראות בתורה, מתעטפות בטלית ומניחות תפילין, ועומדות בראש קהילות (רבות).

עד 1948 היו התפילות בכותל מעורבות- נשים וגברים. אבל אז, כשנמסר ניהול הכותל לחרדים, הם הנהיגו הפרדה בין נשים לגברים.

מ-1967 חיפשו גם הרפורמים והקונסרבטיבים מקום להתפלל ברחבת הכותל, ולרוב מצאו מקום מרוחק מהקיר עצמו. ב-1988 הקימו עולות חדשות, רובן מצפון אמריקה, את קבוצת "נשות הכותל". החרדים החלו אז לגרש מהרחבה את נשות הכותל, לעתים באלימות. המשטרה לא הצליחה להגן עליהן ולאפשר להן להתפלל.

בשנת 2000 הגישו נשות הכותל לבג"צ תביעה לאפשר להן להתפלל לייד הכותל. השופט מיכאל חשין קבע שהכותל שייך לכל עם ישראל, אבל צריך למזער את הפגיעה בשומרי מצוות אחרים, ולכן ראוי לנשים להתפלל בקצה הכותל, לייד קשת רובינסון, או בגן ארכיאולוגי סמוך, מחוץ למתחם הכותל.

עם השנים, קבעו הנשים את תפילתן בראשי חודשים. הצטרפו אליהן גם נשים אורתודוקסיות ליברליות. בנוסף, מדי שבת, ובימי שני וחמישי, הנשים קוראות בתורה, פעולה שכל הפוסקים אסרו על נשים לעשותה, כמו גם אמירת קדיש, קדושה, ותפילת "ברכו". הפוסקים גם אסרו על נשים להתעטף בטלית, אך הזרמים קבעו שנשים יכולות להניח תפילין ולהתעטף בטלית, כי אין הבדל בין נשים לגברים, והתורה אינה אוסרת על כך במפורש.

.....

* הקרנת סרטון על הסכסוך בכותל:

<https://www.youtube.com/watch?v=7UR7nkbhlp&feature=youtu.be>

* פיזור פתקים עם אמירות על הסכסוך:

* כל מה שנשים אלה רוצות הוא- למשוך תשומת לב. למה לחרוג מהנהג האמיתי והטבעי של אלפי שנים?

* לא כולם מרוצים ממה שקיים כבר אלפי שנים. מותר גם לשנות.

* התנהגות הנשים- בושה וכלימה! הן מבזות את הכותל, את התפילין ואת הטלית!

* בדיוק כך נולדה הנצרות. ישו היה הרפורמי הראשון, וטראו איזה סבל הוא גרם ליהודים בעולם.

* זה לא קיים בשום דת בעולם חוץ מהיהדות. בחסות הדמוקרטיה עושים מה שרוצים.

* מי שמדכא נשים בביתו, ידכא אותן בכל מקום- גם בכותל.

* הכותל איננו מקום להפגנות.

* האורתודוקסים אינם בעלי הזכויות היחידים על הכותל.

* בתור יהודיה, זכותי לקרוא בספר תורה. גם נשים קיבלו את התורה בהר סיני. איפה תיעצר ההרחקה שלהן מכל דבר בעל חשיבות? התשובה לכך תלויה בנו, הנשים

* רוצה לקרוא בספר תורה? קני לך ספר ותקראי בו שום דת איננה דמוקרטית וכל ניסיון לדבר בשם שוויון- לא יצליח.

* חינוך? חופש הביטוי זה נחמד. אבל הנשים מעצבנות אנשים יהודים.

* האם האישה לא שווה לגבר?

* מי צריך לקבוע איך לנהוג? רב הכותל?

* מי שאוסר על נשים להתעטף בתפילין, יאסור עליהן גם לשיר בפומבי, ולהתלבש כמו שהן רוצות.

* עד 1948 התפללו בכותל נשים וגברים-יחד. למה לא היום?

* בדת היהודית נעשו שינויים רבים במשך השנים. למשל: ייסוד בית הכנסת בתקופת בית שני. בתקופת המאבק על שוויון האישה, תפילת נשים בכותל הוא שינוי חשוב.

* כל אחד ייקח פתק שמתאים לו, או שהוא מתנגד לו, יגיד מה כתוב בו, ויאמר את דעתו.

* דיון.

ב. משלחת מבקרת בכותל

קבוצה של 5-10 תלמידים מכיתות ט-י"ב, עם מורה מלווה, תיסע לכותל בראש חודש, תראה ותצלם את תפילת הנשים, ותקשור איתן שיחה. אם אפשר, הם יקשרו שיחה גם עם חרדים שמתפללים שם, על יחסם לתפילת הנשים. את הדברים כדאי מאוד לרשום. בהכנת השאלות אפשר להיעזר באתר "נשות הכותל", בסעיף "נשות הכותל".

כדאי להתקשר קודם לנשות הכותל:

ת.ד. 316936

ירושלים 91319

טל. +972.2.620.3290

* בבית הספר, תדווח הקבוצה על המפגש, ותקרין את הסרטון שצילמה. בכל כיתה יתקיים דיון על מה ששמעו וראו.

* אפשרות נוספת: מפגש בין רב/רבה חילוני או רפורמי לבין רב אורתודוקסי על הסכסוך בכותל. (נשות הכותל לא יכולות להשתתף במפגש כזה, והדיון בין שני צדדים - חשוב).

ג.מדינת ישראל ויהודי ארצות הברית

נושא זה מתאים, לדעתי, לכיתות י"א-י"ב, ואולי ל-י'.

המטרה: להבין שקיים משבר בינינו, ולנקוט עמדה לגבי מה שקורה.

פתיחה:

על הלוח:

"הן עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב"

"לא חשוב מה יאמרו הגויים, חשוב מה יעשו היהודים"

* מאיין שתי האמרות האלה? מי אמר אותן?

הראשונה היא ברכת המכשף בלעם לבני ישראל. בלק, מלך מואב, שלח אותו לקלל את ישראל, אך אלוהים שם בפיו את הברכה הזאת (במדבר כג, ט').

השנייה היא אמרה של בן גוריון.

* הן דומות, האמרות האלה?

- כן. זה בעצם אותו רעיון.

* הן נכונות?

- לא. היהודים בתקופה הקדומה לא היו מבודדים. במצרים הם היו נתונים לחסדי פרעה, ובארץ הם התיידדו או לחמו בעמים שונים. לשלמה המלך היו 1000 נשים, בהן בת פרעה; והיו לו יחסים טובים עם מלכת שבא; וכך הלאה.

בתקופה המודרנית, יהודים מהארץ התגייסו לצבאות הלוחמים, ובמלחמת העולם השנייה הוקמה הבריגדה-חטיבה ישראלית בתוך הצבא הבריטי. מדינת ישראל לא היתה קמה ללא עזרה מסיבית של בריטניה, שנתנה ליהודים את הכרזת בלפור, וללא החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית. במלחמת יום כיפור, היה בלאי עצום של נשק וחומרי מלחמה. ארצות הברית הקימה רכבת אווירית לישראל, ובנתה את המלאי מחדש. בכך, היא אפשרה את המשך המלחמה ואת הניצחון הישראלי.

האם היה עוד גורם בעולם שתמך ביהודי ארץ ישראל, חוץ מהמדינות בעולם?

איסוף מידע מחניכים, על עזרת העם היהודי.

הקטע הבא יסייע למנחה בנושא זה:

אטילה שומפלבי:

מטקס ההשבעה של טראמפ- לטקס הדלקת המשואות

(לפי גוגל)

החברה הישראלית לא מעריכה מספיק את העשייה היהודית בארה"ב עבור יהודי הארץ. רבים בארץ רואים את הקמת המדינה כמפעל של היהודים שהתיישבו בארץ בלבד. אבל האמת היא, שזהו מפעל של העם היהודי כולו, ולא רק של יהודי הארץ. יהודי ארה"ב היו גורם חשוב מאוד בבניית המפעל הציוני. הם, מתוך דאגה כנה ואכפתיות נתנו סיוע רב ערך לאורך כל הדרך, וישראל לא היתה מגיעה להישגים כה גדולים, בלעדיהם.

אירגון "הדסה" הניח את היסודות לרפואה בארץ מאז 1912. מבצעי העלאתם לארץ של יהודי תימן בשנות ה-50 ושל יהודי אתיופיה בשנות ה-80 של המאה ה-19 לא היו מצליחים ללא העזרה המסיבית של יהודי ארה"ב. כספי המגבית היהודית נתנו סיוע רב לשארית הפליטה באירופה, לעלייה לארץ אחרי המלחמה, ועוד ועוד.

.....

יחסי יהודי ארה"ב וישראל

* מה היחסים בין יהודי ארה"ב וישראל? כיצד הם רואים אותנו? האם חל שינוי ביחסים?

חניכים שיודעים- יאמרו.

נקרא עכשיו יחד קטע שמתאר את היחסים היום.

קריאה בקול רם, כשבידי כל חניך הדף עם הטקסט.

דינה קרפט:

לא רק הצעירים: גם יהודי ארה"ב המבוגרים מתנתקים מישראל

מתוך האינטרנט, בניסוח חופשי ובקיצורים.

יהודים מבוגרים אומרים שמדיניות ישראל מרתיעה אותם. "האם זה החלום של האבות המייסדים של המדינה, להפוך ממדוכא למדכא?" שואלת פעילה יהודיה בארה"ב.

ריצ'ארד טאוב, מרצה גמלאי בן 81, נזכר כיצד סבו תבע מכל בני המשפחה לתרום לקופסה הכחולה-לבנה של קק"ל. "הייתה הרגשה חזקה מאוד שישראל היא הארץ שלנו", הוא אומר. אבל הוא, ומספר גדל והולך של יהודים מבוגרים, כועסים ועויינים את מדיניות ישראל בשטחים. "ממשלת ישראל נעשית שחצנית יותר, והימין בה משתלט", הוא אומר. "מה שנעשה בגדה המערבית הוא פשע. השמרנים בישראל מובילים אותה לכיוון רע מאוד."

בשנים האחרונות יש עדויות רבות שלצעירים יהודים בארה"ב פחות איכפת מישראל, לעומת המבוגרים. סקר של מכון פיו למחקר ב- 2013 מצא שבני הדור הצעיר חשים הרבה פחות קשר רגשי לישראל, לעומת הדור הוותיק.

אבל גם ההורים והסבים של צעירים אלה נעשים יותר ויותר ביקורתיים כלפי ממשלת ישראל. נשיא הקונגרס היהודי העולמי, רונלד לאודר, רפובליקאי וחבר של טראמפ, כתב מאמר שכותרתו: "ישראל- זה לא מה שהיננו", בו ביקר את יחסה של ממשלת ישראל בשטחים שונים: את סירוב הממשלה להקצות איזור תפילה שוויוני בכותל ליהודים לא אורתודוקסים; את החוק המפלה לרעה גברים הומואים בנוגע לזכויות פונדקאיות שוות; ואת חוק הלאום, המפלה את המיעוטים- הדרוזים, הנוצרים והמוסלמים. "מקרים אלה שמים סימן שאלה על אופיה הדמוקרטי והשוויוני של המדינה הדמוקרטית היהודית", כתב. "היום רבים שואלים את עצמם אם המדינה היקרה להם לא מאבדת את דרכה."

וקסמן, מרצה באוניברסיטת נורת'איסטרן, מביא נתונים של מכון פיו, המראים שכמחצית מיהודי ארה"ב סבורים שממשלת ישראל אינה עושה מאמץ אמיתי לפעול לשלום עם הפלסטינאים.

דגלאס בלומפילד, שהיה פעיל מרכזי באיפא"ק (שדולה פרו ישראלית בבתי הקונגרס האמריקני), מבקר בקהילות יהודיות רבות בארה"ב. לדבריו, "הם מאוכזבים מישראל, הפונה ימינה באופן קיצוני ומושפעת משגרירות ארה"ב. יהודי ארה"ב תומכים בהקמת מדינה פלסטינית ופניו של יישובי הגדה המערבית- שלא כמו היהודים בישראל."

ג'ונתן סרנה, מרצה באוניברסיטת ברנדייס, מדבר על היחס המפלה של ממשלת ישראל כלפי הרפורמים והקונסרבטיבים, לעומת האימוץ של החרדים. נקודת השבירה של אנשים ביחס למדיניות ישראל שונה אצל אנשים שונים. אצל לורל לף, בת 61, זה קרה כשצפתה בטקס פתיחת שגרירות ארה"ב בירושלים, ובמנהיגי הקהילה האבנגליסטית עומדים על הבמה. לף היא מרצה לעיתונות וחוקרת השואה. לדעתה, "היחס הזה לאבנגליסטים מראה, שיהודי ארה"ב אינם מעניינים יותר את ממשלת ישראל, שכן האבנגליסטים תומכים בה.

לתלמידים:

* מה הדברים שמעוררים את התנגדותם של יהודי ארה"ב במדיניות ממשלת ישראל?

* כל אחד יבחר עניין אחד מבין אלה, ויאמר את דעתו: האם הוא מצדד או מתנגד לביקורת של יהודי ארה"ב, בנקודה זו?

* האם הביקורת הזאת צריכה להשפיע על מדיניות ממשלת ישראל?